

wend. Daarnaast rijst een tweede probleem. Zelfs indien de resultaten van publieke opinieonderzoek tot eenduidige conclusies aanleiding zouden geven, rijst de vraag in hoeverre de beleidsmakers hiermee rekening kunnen of moeten houden. Zij bezitten immers in eerste instantie de verantwoordelijkheid om goed beleid te maken, met name beleid dat rationeel en coherent is. Daarom is het belangrijk dat zij de nodige vrijheid zouden hebben om de resultaten van publieke opinieonderzoek in te passen in een ruimer kader, dat ook met andere factoren rekening kan houden. Vandaar de aanbeveling om de resultaten van publieke opiniepeilingen over justitie niet als een directe richtingsaanwijzer voor beleidsmakers te beschouwen, maar als een indirecte informatiebron voor het uitwerken van een globale planning inzake justitie.

Bibliografie

- BILLIET, J. en WAEGE, H. (eds.), *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, Antwerpen, De Boeck, 2001.
- ELCHARDUS, M. en SMITS, W., "Vertrouwen. Het vertrouwen van de Vlamingen in politiek, overheid en instellingen in tijden van affaires", *Vlaanderen gepeild!*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1998, 45-91.
- FLANAGAN, T.J., "Public opinion, crime and justice: an american perspective", in PARMONTIER et al. (eds.) *Public Opinion and the Administration of Justice. Popular perceptions and their implications for policy making in Western countries*, Brussel, Politeia, 2005.
- PARMENTIER, S., VERVAEKE, G., GOETHALS, J., J., BIREN, P., DOUTRELEPONT, R., LEMAITRE, A., en KELLENS, G., *Justitie doorgelicht. De resultaten van de eerste Belgische « justitiebarometer »*, Gent, Academia Press, 2004.
- GOETHALS, J., LEMAITRE, A., et al., *Justitie in vraag gesteld. Een kwalitatieve benadering vertrekkende vanuit de justitiebarometer*, Gent, Academia Press, 2005.
- SINTOBIN, M., VANDERHALLEN, M., VERVAEKE, G., PARMONTIER, S., GOETHALS, J., BIREN, P., DOUTRELEPONT, R., LEMAITRE, A., en KELLENS, G., "Constructie van een vragenlijst 'houding van de bevolking ten aanzien van justitie'", *Panopticon*, 2004, 108-111.
- TOHARIA, J.J., "Evaluating systems of justice through public opinion: why, what, who, how and what for?", in E.G. JENSEN en T.C. HELLER (Eds.), *Beyond common knowledge: empirical approaches to the rule of law*, Stanford, Stanford University Press, 2003.
- TOHARIA, J.J., "The evaluation of a system of justice through public opinion: Spain as a case study.", in PARMONTIER, S., VERVAEKE, G., DOUTRELEPONT, R. en KELLENS, G. (Eds.), *Public opinion and the administration of justice. Popular perceptions and their implications for policy-making in Western countries*, Brussel, Politeia, 2004.

JOHAN GOETHALS

Hoogleraar criminologie, K.U.Leuven

DE UITHANDENGEVING (ART. 38 WvB): TOEPASSING DOOR DE JEUGDRECHTBANK

I. Beschikbaarheid en kwaliteit

In het kader van het onderzoek van de Vrije Universiteit Brussel¹ naar de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de uithandengeving, werden recente cijfergegevens betreffende de toepassing van dit uitzonderingsmechanisme opgespoord. In voorliggende bijdrage worden deze cijfers in kaart gebracht en vergezeld van de nodige kanttekeningen.

Vanaf 1967 publiceert het N.I.S. jaarlijks cijfers over de toepassing van artikel 38 door de jeugdgerechten. Vermits de werkzaamheden van deze dienst in 1990 worden stopgezet en de informatisering van de jeugdmagistratuur momenteel nog niet voltooid werd², is een systematische, recente datareeks over de toepassing van de uithandengeving niet voorhanden.³ Het

¹ A. NUUYTIENS, J. CHRISTIAENS en C. ELIAERTS, *Ernstige jeugddelinquenten gestraft? Praktijk van de uithandengeving*, Academia Press, Gent, 2005.

² C. VANNESTE, Les statistiques en matière de délinquance juvenile et de protection de la jeunesse: un état de la situation, In: H.-D. BOSLY e.a. (eds.), *La réaction sociale à la délinquance juvenile. Questions critiques et enjeux d'une réforme*, La Chartre, Bruxelles, 2004, (117) 126-131.

³ Voor wat betreft de Brusselse jeugdrechtbank alsook de Franstalige jeugdrechtban-

toeval wil dat in 2002 recente informatie verzameld wordt door de D.S.B. op vraag van de Minister van Justitie.⁴ Dit onderzoek brengt het aantal uithandengevingen voor elk Belgisch gerechtelijk arrondissement en ressort in de jaren 1999, 2000 en 2001 in kaart.⁵

Tijdens de dossierstudie in het kader van het onderzoek van de V.U.B. in de jeugdrechtbanken van Antwerpen, Bergen, Brussel, Charleroi en Mechelen blijkt dat deze cijfergegevens niet altijd overeenkomen met de werkelijkheid. Uiteraard zijn cijfers nooit volledig in overeenstemming met de werkelijkheid, en moeten we ze eerder begrijpen als "indicaties". De (soms grote) discrepanties tussen de reële gegevens en de statistieken kan echter (deels) verklaard worden door een aantal specifieke mechanismen. Vooreerst blijkt verwarring te bestaan omtrent de notie "dessaisissement". Naast een uithandengeving zoals omschreven in artikel 38 van de wet op de jeugdbescherming, betekent deze term tevens het "uithanden geven" van een dossier naar een andere jeugdrechtbank. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer een jongere verhuist naar een ander arrondissement. Het veldonderzoek toont aan dat bij het opmaken van de statistieken de dubbele betekenis van "dessaisissement" verwarring schept. Een tweede vertekening van de cijfers treedt op wanneer een uithandengeving die enkel in tweede aanleg wordt uitgesproken, bij het aantal uithandengevingen op eerste aanleg wordt geteld. Tenslotte wordt in bepaalde arrondissementen het aantal uithan-

ken worden deze cijfers vanaf 1990 systematisch verzameld door de Franstalige kinder-rechtencommissaris. Zie C. LELIEVRE, *Des chantiers pour l'enfance: rapport annuel 2002-2003 du Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant*, Pire, Bruxelles, 2003, 199. Alle jaarverslagen zijn te vinden op www.cfwb.be/dgde. Cijfers werden verzameld tot en met 2002.

⁴ Nota van de Dienst voor Strafrechtelijk Beleid, *Collecte des données relatives au nombre de dessaisissements prononcés au cours des années 1999 à 2001*, Dienst voor Strafrechtelijk Beleid in samenwerking met het N.I.C.C., Brussel, november 2002, ongepubliceerd.

⁵ I. DETRY en C. VANNESTE, "Une image chiffrée du recours au dessaisissement", *Journal du Droit des Jeunes* 2004, nr. 231, 25.

dengevingen geteld, terwijl in andere arrondissementen het aantal uithanden gegeven jongeren in acht wordt genomen. Een jongere kan immers meermaals uithanden worden gegeven.⁶ In arrondissementen waar veelvuldig gebruik wordt gemaakt van deze "meervoudige uithandengeving" heeft deze telfout grote vertekeningen tot gevolg.⁷

Ondanks de betwistbare kwaliteit van de cijfergegevens verzameld door de D.S.B., blijven ze het vertrekpunt van onze gegevensverzameling. De cijfers worden echter gecorrigeerd waar nodig. De gegevens uit de jaren 1999 tot en met 2001 worden aangevuld door gegevens voor 2002 en 2003, vrijgegeven naar aanleiding van een parlementaire vraag.⁸ In wat volgt wordt een beeld geschetst van recente trends op basis van de samenvoeging van beide datareeksen.

II. Recente cijfergegevens

Zoals beoogd door de wetgever blijft de toepassing van artikel 38 relatief uitzonderlijk. Slechts 1% van alle beslissingen⁹ genomen door de jeugdrechters betreft een uithandengeving.¹⁰ Het absolute aantal uithandengevingen uitgesproken door de Belgische jeugdrechtbanken in de jaren 1999 tot en met 2003 schommelt tussen 104 en 150 per jaar. De grootste stijging situeert zich tussen 1999 en 2000 (+22,1%) en tussen 2001

⁶ Zolang de jongere minderjarig is en nog niet strafrechtelijk veroordeeld werd ten gevolge van een uithandengeving, blijft de jeugdrechter bij nieuwe feiten bevoegd. We merken op dat in het wetsontwerp dat op 14 juli 2005 gestemd werd in de Kamer en vervolgens werd overgemaakt aan de Senaat, voorgesteld wordt om de strafrechtelijke instellingen bevoegd te maken vanaf de beslissing tot uithandengeving door de jeugdrechters (DOC 51 - 1467/016).

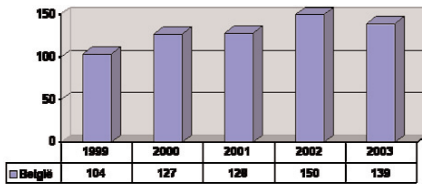
⁷ Zo bijvoorbeeld vonden we op de griffie van de jeugdrechtbank van Bergen 39 uithandengevingen terug voor de jaren 1999 tot en met 2001. Na nader onderzoek bleek dat deze 39 beslissingen betrekking hebben op slechts 21 jongeren.

⁸ *Vr. en Ant.* Kamer 2003-2004, 29 maart 2004, 3954-3955 (Vr. nr. 190).

⁹ Beschikkingen en vonnissen.

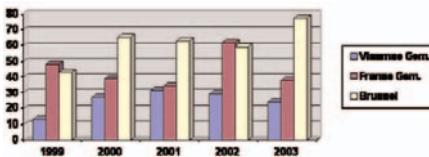
¹⁰ C. VANNESTE, *Une recherche sur les décisions prises par les magistrats du parquet et les juges de la jeunesse*, *Journal du Droit des Jeunes* 2001, nr. 207, 7.

en 2002 (+17,2%). De laatste meting betreft daarentegen een daling van 7,3%.

Figuur 1: aantal uithandengevingen jeugdrechtsbank 1999-2003 België

Brussel is absolute koploper voor wat betreft de toepassing van de uithandengeving. Behoudens in de jaren 1999 en 2002, waar de Franse Gemeenschap Brussel nipt overtreft, is Brussel verantwoordelijk voor het grootste aandeel van de uithandengevingen. Bij het onderling vergelijken dient echter rekening gehouden worden dat de caseload van de jeugdrechtsbanken onderling erg kan verschillen. Dezelfde cijfergegevens krijgen een andere betekenis indien ze in een relatieve context - d.i. in verhouding met het totale aantal genomen maatregelen - geplaatst worden.¹¹

Figuur 2: aantal uithandengevingen jeugdrechtsbank 1999-2003 per Gemeenschap

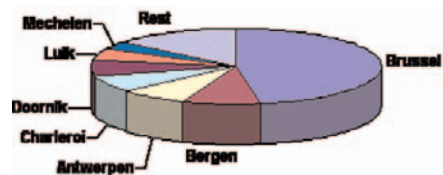
Verder valt op dat de Franstalige jeugdrechters meer beroep doen op de uithandengeving dan hun Vlaamse collega's. Deze vaststelling wordt doorgaans verklaard door het gebrek aan plaatsen in de instellingen aan Franstalige zijde.¹² De

¹¹ A. NUUYTIENS, J. CHRISTIAENS en C. ELIAERTS, o.c., 69-71.

¹² C. VAN DIJK, A. NUUYTIENS en C. ELIAERTS, "The Referral of Juvenile Offenders to Adult Court in Belgium: Theory and Practice", *The Howard Journal of Criminal Justice* 2005, vol. 44 (2), 162; P. FREY en C. KORTLEVEN, "Uit handen geving", *Bijzonder nummer van Contact n.a.v. studiedag "Jongeren in de gevangenis"* 1986, 210-213; I. VAN WELZENIS, "Jeugddelinquentie en de (mogelijke) reacties op meer ernstige vormen", *Orde van de Dag* 2000, 24.

oververtegenwoordiging van Franstalige dossiers is des te meer buiten proportie wanneer men ook de Brusselse dossiers naar taalgroep opsplijst. Uit het dossieronderzoek blijkt dat maar liefst 96% van de in 1999 tot en met 2001 uithanden gegeven jongeren Franstalig is.¹³ Desalniettemin lijken de twee taalgroepen de laatste jaren naar elkaar toe te groeien. In beide taalgroepen is daarenboven een dalende trend waarneembaar, dit in tegenstelling tot in Brussel, waar het aantal uithandengevingen opnieuw de hoogte ingaat.

Bekijken we de cijfergegevens op arrondissementeel niveau, dan valt op dat slechts 7 van de 27 gerechtelijke arrondissementen verantwoordelijk zijn voor maar liefst 86% van alle uithandengevingen.

Figuur 3: aantal uithandengevingen jeugdrechtsbank 1999-2003 per arrondissement

Meer concreet gaat het om Brussel (47,1%), Bergen (9%), Charleroi (7,5%), Antwerpen (7,4%), Doornik (6,4%), Luik (4,9%) en Mechelen (3,7%). Dit betekent dat een aantal jeugdrechtsbanken artikel 38 zelden of nooit toepast.¹⁴

III. Besluit

In afwachting van de voltooiing van de informatisering van de jeugd magistratuur, is een systematische datareeks over de toepassing van de uithandengeving momenteel (nog) niet beschikbaar. Manueel verzamelde recente cijfergegevens zijn van betwistbare kwaliteit maar vormen hoe dan ook een goede indicatie. Ze tonen aan dat de uithandengeving slechts uitzonder-

¹³ A. NUUYTIENS, J. CHRISTIAENS en C. ELIAERTS, o.c., 102.

¹⁴ Zo spraken de jeugdrechtsbanken van Brugge, Aarlen en Marche-en-Famenne tijdens de jaren 1999 tot en met 2003 slechts één uithandengeving uit. In Eupen werd zelfs geen enkele keer een uithandengeving uitgesproken.

lijk gehanteerd wordt door jeugdrechters. Daarenboven vertonen ze een dalende trend, behoudens voor wat betreft Brussel.

De soms grote discrepanties tussen de verschillende arrondissementen dienen genuanceerd te worden; absolute cijfergegevens krijgen steeds een meerwaarde in een relatieve context. Ook tussen de taalgroepen bestaan grote discrepanties. Deze zouden echter doorgaans te wijten zijn aan het gebrek aan middelen dat vooral prangend is aan de zuidelijke kant van de taalgrens.

IV. Bibliografie

DETRY, I. en VANNESTE, C., "Une image chiffrée du recours au dessaisissement", *Journal du Droit des Jeunes* 2004, nr. 231, 25.

FREY, P. en KORTLEVEN, C., "Uit handen geving", Bijzonder nummer van Contact n.a.v. studiedag "Jongeren in de gevangenis" 1986, 204-218.

LELIEVRE, C., *Des chantiers pour l'enfance: rapport annuel 2002-2003 du Délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant*, Pire, Bruxelles, 2003, 400 p.

NOTA VAN DE DIENST VOOR STRAFRECHTELIJK BELEID, *Collecte des données relatives au nombre de dessaisissements prononcés au cours des années 1999 à 2001*, Dienst voor Strafrechtelijk Beleid, Brussel, november 2002, ongepubliceerd.

NUYTIENS, A., CHRISTIAENS, J. en ELIAERTS, C., *Ernstige jeugddelinquenten gestraft? Praktijk van de uithandengeving*, Academia Press, Gent, 2005.

VAN DIJK, C., NUYTIENS, A. en ELIAERTS, C., "The Referral of Juvenile Offenders to Adult Court in Belgium: Theory and Practice", *The Howard Journal of Criminal Justice* 2005, vol. 44 (2), 151-162.

VANNESTE, C., "Une recherche sur les décisions prises par les magistrats du parquet et les juges de la jeunesse", *Journal du Droit des Jeunes* 2001, nr. 207, 5-12.

VANNESTE, C., *Les statistiques en matière de délinquance juvénile et de protection de la jeunesse: un état de la situation*, In: BOSLY, H.-D. e.a. (eds.), *La réaction sociale à la délinquance juvénile. Questions critiques et enjeux d'une réforme*, La Charte, Bruxelles, 2004, 117-131.

VAN WELZENIS, I., "Jeugd delinquentie en de (mogelijke) reacties op meer ernstige vormen", *Orde van de Dag* 2000, 15-26.

Vr. en Ant. Kamer 2003-2004, 29 maart 2004, 3954-3955 (Vr. nr. 190).

AN NUYTIENS

Onderzoeker, Vakgroep criminologie, V.U.B.

DE METHODE VAN SOCIALE NETWERK ANALYSE TOEGEPAST IN HET FORENSISCHE VELD. ENIGE EERSTE STAPPEN IN FORENSISCHE PSYCHIATRISCH- EN COLD-CASE ONDERZOEK.

1. Inleiding

Reeds in 1978 beargumenteerden Bem & Funder dat voor een voorspelling van hernieuwd gewelddadig gedrag van een forensisch psychiatrisch patiënt de omgevingen van risicovolle situaties per patiënt in kaart dienden te worden gebracht waarin hij tot crimineel gedrag is gekomen. Zij bouwden hierbij voort op eerder werk van Moos (1973) en Bem & Allen (1974) die stelden dat omgevingen van een persoon als een resultaat kunnen worden opgevat van zijn persoonlijkheid en dat bepaalde omgevingen bepaalde persoonlijkheden aantrekt. Zo kan de ene persoon een bepaalde situatie als bedreigend voor zijn status percipiëren, terwijl dezelfde situatie voor een andere persoon als niet bedreigend of zelfs als statusverhogend wordt gepercipieerd. Voor een pedoseksuele man is een omgeving waarin veel gezinnen met kinderen zitten risicovol, terwijl dat voor een brandstichter helemaal niet hoeft te gelden.

Monahan stelde in zijn klassieke werk "*Predicting violent behavior: an assessment of clinical techniques*" (1981) dat een accurate predictie van herhaald gewelddadig gedrag een combinatie dient te zijn van de statistische of actuariële benadering en de voorgestelde situatieve benadering van Bem & Funder (1978). Bij de statistische benadering wordt de inschatting van het delictgevaar gebaseerd op factoren waarvan in wetenschappelijk onderzoek is aangetoond dat zij op groepsniveau een verband tonen met delictgedrag. Vanaf 1981 wordt het internationale risico taxatie onderzoek gedomineerd door de statistische benadering en is de situatieve benadering min of meer naar de achtergrond verdronken. Als resultante van de statistische benadering ontstonden eind jaren negentig van de